

IN DIE PEPERSTRATE

Toen ik, in het kader van de bijdrage, getiteld: "Die Groete Strate Buten Turre", in het kort de geschiedenis van de Hoogstraat schetste (1), werd terloops ook de Peperstraat vernoemd, zonder er evenwel verder op in te gaan, behalve de vermelding van de twee gebouwen op de hoeken die deze straat vormt met de Hoogstraat. Toch meen ik dat het om meer dan één reden wel de moeite waard is om er even op terug te komen.

Op het "Oud Stadsplan van Gent" ziet men bovenaan rechts de Peperstraat (Fig.A). Deze straat loopt van de Hoogstraat tot aan de hoek met de Burgstraat en deze met de Begijnengracht. Voorbij dit kruispunt kan men naar het Sint-Elisabethplein en de Begijnhofdries gaan waar in vroeger eeuwen het Sint-

Fig. A. Oud Stadsplan van Gent waarop men bovenaan rechts de Peperstraat bemerkt.

Elisabethbegijnhof gelegen was dat in 1234 gesticht werd door Gravin Johanna van Constantinopel.

De Peperstraat is een van de oudste straten van onze Stad. Zoals de Hoogstraat lag ook de Peperstraat "Buten Turre". Die straat behoorde destijds tot het "Marialand", dat zich uitstreckte tot aan het "Broek", een moerassige weide aan het einde van de Burgstraat. Gent kwam reeds vroeg in het bezit van het "Marialand" dat vrij uitgestrekt was.

In de "Acten en Contracten", Keure 1447-1448 (2), is er sprake van een "huus up Sente Maria-Land, staande ten voorhoofde van de Peperstrate".

In het "Cynsboek van het Rijke Gasthuis", Frans De Potter, Deel Acht, blz 414 (3), wordt melding gemaakt van een "huus ant oute Cruce up den houck van de Peperstraete geheten" de Cogghe, een brauwerie".

In "Gent van den Oudsten Tijd tot Heden", Deel Acht, blz 404, verwijst Fr. De Potter (4) naar een oorkonde uit de 15de eeuw, die de grenzen van het "Marialand" aanduidt en waarin ook melding wordt gemaakt van de Peperstraat: "Sente Marialand, palende en commende ande Burchstrate, behoudens trecht van der maladie, nu ghenaeamt 't Rycke Gasthuus, groot wesende tselve recht twee ende twintich ...hem onder andere bestreckende tander recht der Burchstrate, nu ghenaeamt de Peperstrate, ghetekent met twee cruce te wetene up elken ouc vander straten naar de Bruchsche poorte tot eenen driebanten blauwen steene ofte paele daar liggheende.

Item zijn ooc aen tvoors Marienland metter noortzijde ghelant tbeginhof van Se Lisbetten uppe met haer lieden gracht daeran liggheende, also streckende westwaerts uppe lancx duere, buuter Bruchsacher porten aen gheen zijde den walle tot aen de eerve commende an thuus ter ruwijnen liggheende toebehorende "Janne Vander Vennen, wesende ande noortzijde westwaerts uppe teerste huus daar de drie Coninghen staet".

Het Marialand werd aldus genoemd omdat de "Lazerij toegewijd was aan de H.Maria.

De Peperstraat was een weg tussen de, in de Hoogstraat gelegen Leprozerij, ook genoemd "Gothuus van O.L.Vrouw Ter Lazarie", later nog "Rijke Gasthuis" geheten en het voornoemd Sint-Elisabethbegijnhof.

De benaming "Peperstraat" gaat zeer ver terug in de tijd.

In "Gents Vroegste Geschiedenis in de Spiegel van zijn plaatsnamen" vermeldt Maurits Gysseling (5) in het "Glossarium" bij Peperstraat: "in die Peperstrate, 1291 S.O. 1745 zeer verbreide straatnaam in Vlaanderen (o.m. te Aalst, Balegem, Drongen, Eeklo, Ninove, Oudenaarde etc. cfr, De Pepert, 1458, land te Zulte, Piperlo, 1135 in Duitsland, Förstermann II,2, 484).

Vermoedelijk een "peper" gevende plant, eventueel "Mul" peperwortel of peperadis, "Mierik".

Men treft ook andere gelijkaardige straatnamen aan te Gent, Komijnstraat, die in de Peperstraat uitmondt, ook Comijnstraat genoemd, de Gemberstraat, het

Caneelsteeckskin, de Venkelstege.

Ook Fr. Blockmans (6) vermeldt in zijn werk "Het Gentsche Stadspatriciaat tot omstreeks 1302" naast de benaming "Peperstrate" blz. 561 4/5 bq de datum September 1291, Gent, St.P. Van Duyse en De Busscher nr 1/4.

Bij voornoemde auteurs wordt verwezen naar de "Inventaire Analytique des Chartes et Documents appartenant aux Archives de la Ville de Gand (Gand 1867, 1849-1867 in 4°).

Het origineel bouwplan van de huizen, eertijds gelegen op de hoek van de Peperstraat en van de Hoogstraat, daterend uit 1644, wordt vermeld in "De Hoogstraat & Omgeving, Catalogoog Tentoonstelling, Gemeentekrediet 1967" met een "Ten Geleide" door A. Wijffels, Stadsarchivaris (7).

In verband met de uitdrukking "ant oute Cruce" verwijst Fr. De Potter naar een oud gebruik, dat tot aan den beeldenstorm in de 16de eeuw gangbaar was. Vóór of naast een Kerk, een hospitaal of Godshuis, plantte men een houten of stenen kruis om de aandacht van de voorbijganger te vestigen op de nabijheid van een dezer vrome werken.

Het werd echter ook gedaan om de eigendommen aan te duiden die van een klooster, een gesticht of van een andere instelling afhingen.

Vermits de "Leprozerij" of Lazarie, ook "Rijke Gasthuis" genoemd, in de Hoogstraat tegenover de Peperstraat lag, was het dus normaal dat zich aan de hoek van laatstgenoemde straat een dergelijk houten kruis bevond.

Gelegen tussen het Rijke Gasthuis en het Sint-Elisabethbegijnhof, was de Peperstraat een vrij belangrijke en voornamelijk straat, die bij bepaalde gelegenheden werd aangedaan.

De Sacramentsprocessie, die later zou uitgroeien tot de "Ghendtsche Ommeganck" maar in de 16de en vroege 17de eeuw nog betrekkelijk eenvoudig was, kwam langs de Peperstraat. Ook in 1687, toen de "Ommeganck" reeds vernieuwd was geworden, lag de Peperstraat nog op de gevolgde weg.

Einde van de 17de eeuw, meer bepaald in 1695, konden de bewoners van de Peperstraat in de onmiddellijke nabijheid ook de "Groote Keer", een rondgang van een heel ander soort, zien voorbijtrekken. Waarin bestond die "Groote Keer" ? Dieven en boeven moesten de openbare geseling ondergaan waartoe ze door het vonnis van de Schepenen veroordeeld waren. Die geseling had plaats op een wagen die, vertrokken van het Stadhuis, langs een voorgeschreven weg trok door de Stad en tijdens dewelke de veroordeelden aan elke "Vierweg" met de roede geseld werden. Dat die "Grote Keer" voor de betrokkenen een ware lijdensweg moet geweest zijn, kan men zich inbeelden wanneer men weet dat de tocht 24 standplaatsen en geselingen telde waaronder een op "d'Hoogstrate", een voor de "Holstraete" en een aan de Burgstraat nabij het "Groot Begijnhof".

Hoe de geselden er uit zagen nadat ze op de "Cooremerct", eindpunt, van de wagen werden gehaald, kan men zich best voorstellen; een ellendig spektakel

moet het in ieder geval geweest zijn.

Het origineel bouwplan van de huizen, eertijds gelegen aan de hoek van de Peperstraat en van de Hoogstraat (1644), geeft een zeker beeld van sommige panden, die zich daar bevonden.

Uit de gegevens, verzameld in 1662 door Justo Billet (8), koophandelaar, heerlijkheidsmagistraat en tenslotte ook politiemeester van Gent, belast met het toezicht op de nieuwe gebouwen en op de herstelling van de oude, blijkt dat de Peperstraat in dat jaar 32 huizen telde.

Uit de beschrijving, die Justo Billet geeft van Gent in die tijd, blijkt ook dat onze stad in de jaren 1600-1662 heel wat veranderingen in gunstige zin onderging: zie ook H. Van Werveke: "Schets van een Sociale Geschiedenis" blz. 84 (9).

Gedurende de 17de eeuw en vooral in de eerste helft ervan kregen de Gentse straten een ander voorkomen, waarin de typische Gentse stijl opvallend was. In het begin van de 16de eeuw heette een der hoekhuizen van de Peperstraat en de Hoogstraat "De Drie Coninghen". Het gebouw was toen al vrij oud vermits er in een oorkonde van de 15de eeuw al sprake van is.

Men mag aannemen, dat de bewoners van de Peperstraat de beeldstormers hebben zien voorbijtrekken, die in Augustus 1566, naast andere Kerken en Kloosters, ook het Sint-Elisabethbegijnhof binnenvielen en het Rijke Gasthuis zwaar toetakelden en beroofden: (zie Marcus Van Vaernewijck "Van de Beroerlijke Tijden in de Nederlanden en voornamelijk in Gent 1566-1568" (10).

De Peperstraat was een vrij belangrijke en voorname straat. In de loop van de 16de eeuw moeten er in de Peperstraat wel aanzienlijke en rijke lieden gewoond hebben. Op de lijst van begoede personen, die in 1578, tijdens de Calvinistische Republiek (1577-1584) getaxeerd werden op belastingen, komt o.m. de genaamde de Waringhien voor, woonachtig in de Peperstraat en die in 1565, 1572, 1573, 1575, "Schepen van de Keure" was en in 1569 "Schepen van Ghedele".

Het systeem van geldelijke tegemoetkoming aan de eigenaars, die geneigd waren hun houten, door stenen gevels te vervangen, voor het eerst toegepast in 1540, werd met succes en op grote schaal tot in 1679 voortgezet. Steeds volgens zelfde auteur werd er van 1612 tot 1672 een totaal van twaalfhonderd dergelijke veranderingen uitgevoerd. Op die wijze maakte de Middeleeuwse stad spoedig plaats voor een andere, beheerst door de Gentse stijl van de 17de eeuw. Ook de tweetrapgevel verschijnt weer met een ruim gebruik van baksteen maar met sobere versiering. Tot daar H. Van Werveke.

De 18de eeuw wordt ook in onze Stad gekenmerkt door prachtige gevels en een uitzonderlijke rijkdom van haar burgerlijk patrimonium, van het groot herenhuis "Hotel" genoemd: het "Hotel Reylof", het "Hotel Saceghem", het "Hotel Wellington", het "Hotel De Nockere", het "Hotel Schamp", het "Hotel

van Goethem”, het “Hotel d’Hanessteenhuyse” met zijn prachtige interieurs, het “Hotel Falligan” e.a.

Er zijn de mooie, typische Gentse 17de eeuwse trapgevels zoals o.m. in de Hoogstraat de “brauerij De Pauw”, vroeger de “bruerie de Pale”.

De nieuwe puntgevel op de hoek van de Peperstraat en van de Hoogstraat, vroeger de “Groete Strate Buten Turre” genoemd, is er een illustratie van.

Deze, op de hoek van de Peperstraat, met een ontleisterde lijstgevel onder driehoekig fronton, werd door verbouwing deerlijk toegetakeld (nr 1-3) SAG, reeks 535, bundel 232, nr 11.

In de Peperstraat stonden een aantal grote, in overwegende mate 18de eeuwse gebouwen, die later verbouwingen hebben ondergaan, die zijn verdwenen of werden gesloopt. Ze hebben de plaats geruimd voor 20e eeuwse constructies zoals de Polikliniek Rerum Novarum en een bijhorend gebouw van de Chr. Mut., die in de plaats zijn gekomen.

Aan de westzijde van de straat, met de onpare nummers, staan er nog een aantal van die grote 18de eeuwse herenhuizen waarvan sommige een oudere kern bezitten, met meestal drie bouwlagen, een bepleisterde en beschilderde zijgevel, die echter in de loop van de 19de en van de 20ste eeuw verbouwingen en min of meer grondige veranderingen hebben ondergaan. Ze geven de Peperstraat toch nog een zekere allure, ook al zijn er aan dezelfde straatkant recentere 20-eeuwse gebouwen, die bij dat prachtig profiel niet aansluiten.

Aan het nr 1-3, het hoekhuis Hoogstraat-Peperstraat, dat een merwaardigheid vertoont. Aan de kant van de Hoogstraat bezit het een puntgevel in baksteen en zandsteen van drie traveeën onder zadeldak met pannen, dagtekenend uit 1644. Aan de kant van de Peperstraat vertoont het pand een gevel, die ontleisterd werd en samenvalt met een 18de eeuwse, eveneens ontleisterde gevel, onder een driehoekig fronton.

Aan de kant van de Peperstraat, op het eerste verdiep, werd een vroeger venster toegemetsd en werd het gelijkvloers verbouwd tot een commerciële inrichting. De gevelstructuur werd er zwaar verminkt zoals men kan zien op (Fig. 1) Niet afgedrukt. De winkel, die er destijds gevestigd was, is nu gesloten, SAG, Reeks 535, bundel 232, nr 25, 1, “Bouwen door de Eeuwen heen”, blz 328, Deel 4na, 4nb.

Aan het nr 5, aan de Westkant, een woning waar destijds een haarkapperssalon gevestigd was en waar thans een privé-woning staat.

We komen vervolgens aan het nr 7, een woning met drie traveeën en drie bouwlagen waar destijds de Heer Ernest Grootaert woonde, “ingénieur des Chemins de Fer de l’Etat, rue du Poivre n°7 à Gand”.

Een paar stappen verder en we bereiken het nr 9, een woning met drie traveeën, twee bouwlagen, onder gewelfd dak, Vlaamse pannen (Archiefstukken), met voorgevel van 1782, thans een privéwoning “Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb blz. 330”.

Volgens een smid, woonachtig in de Hoogstraat nr 50, was destijds tussen de jaren 1925-1930 aldaar een herberg gelegen "Marouff" geheten waar het schoonste "café-orgel" van Gent stond, een orkestorgel, dat al de grote opera's speelde, een merkwaardig stuk.

Steeds aan de Westkant van de straat bevindt zich aan het nr 11 een huis van drie bouwlagen en drie traveeën, onder gewelfd afdak met bepleisterde en beschilderde gevel, SAG, Reeks 535, bundel 232 nr 28. Aan de voorgevel, die zou dagtekenen uit de 18de eeuw (Fig. 2, hier echter niet afgedrukt) een gedenkplaat, geschonken door de V.T.B. met volgende vermelding: "Hier werd in 1845 de "Vlaamsche Leeuw" gedicht door Hip. Van Peene", bijgenaamd Pier Lampet.

Daar moeten we nu toch om een dubbele reden bij stilstaan.

Eerst en vooral, de datum van 1845 is blijkbaar niet juist. In zijn artikel, gewijd aan Hip. Van Peene, Gent 1978, heeft Michel Steels (11) er aan herinnerd, dat Ada Deprez in haar studie "De Vlaamsche Leeuw", Feiten en herinneringen, stemmingen uit de jaren 1840-1848" heeft aangetoond, dat het werk niet in 1845 maar wel in 1847 werd geschreven. Het werd getoonzet door Karel Miry.

In "Het Leven van Sint Arnold, mitsgaders de Beschrijving van Tieghem" met tien platen versierd door Hector Claeys, Rousselare, Jules De Meester, drukker, uitgever in de Sint Alphonsstraat, 1895 (Fig. 3), lezen we op blz 110 en 111: "Juffrouw Elisa Miry, dochter van Mijnheer Karel Miry, leeraar aan de Muziekschool van Gent, den vermaarden toondichter van het Vaderlandsche lied "De Vlaamsche Leeuw" was aangedaan van een erge oogkwaal. Den 12 September 1888 tork zij met haar vader naar de Sint-Arnoldus kapel te Tieghem. Nauwelijks had ze haar oogen met het water der fontein gewasschen of ze wierd schielijk genezen".

Van deze wonderbare genezing gaf K. Miry het volgende getuigschrift: "Ma fille était affectée d'un oeil coulant. La veille de son opération elle est venue avec moi à la Chapelle à Tieghem, Saint Arnold. En lavant ses yeux au moyen de l'eau de la fontaine elle a été l'objet d'une guérison subite". Tieghem le 12 septembre 1888, signé "Charles Miry, Professeur de Conservatoire, Gand".

Ten tweede: Wie was Hip. Van Peene? Hij werd op 1 januari 1811 te Kaprijke geboren. Reeds vroeg, namelijk toen hij nog op het Gents Atheneum zat, ontwikkelde zich bij hem een literair talent. Samen met een aantal vrienden stichtte hij een toneelgezelschap: "Les Bons Amis". Het gaf vertoningen in het Vlaams en in het Frans. In 1833 werd het eerste werk van Hip. Van Peene opgevoerd: "Le Choléra" (12).

Op 29 maart 1837 huwde Van Peene met Virginie Miry; tante van de toondichter Karel Miry. Onder de benaming "Broedermin en Taelijver" had het Toneelgezelschap in 1840 deelgenomen aan een wedstrijd te Oostende en niet zonder succes. Het haalde er een derde prijs met een treurspel terwyl Me-

Fig. 3. Het Leven van Sint Arnold mitsgaders De Beschrijving van Tieghem door Hector Claeys, met tien platen versierd. Rousselare, Jules De Meester, Drukker & Uitgever in de Sint-Alphonsusstraat - 1895.

vrouw Van Peene de prijs behaalde voor de beste actrice en Karel Onderet deze voor de beste toneelspeler.

Het gezelschap gaf voorstellingen in de Parnassusschouwburg op de Oude Houtlei.

Van Peene was onder alle oogpunten en op alle gebied de grote bezieler van het gezelschap. Hij leidde de herhalingen, waakte over de toneelschikking en had in het bijzonder aandacht voor de houding van de toneelspelers. Zelf speelde hij trouwens ook mee in een aantal stukken.

Sommige toneelstukken waren min of meer vrije vertalingen van Parijse werken. Andere waren ontleend aan de Vlaamse literatuur: "Tijl Uilenspiegel", "Sieske van Rosenwael". Er waren ook historische drama's: "Jacob van Artevelde" (1841); "Willem van Dampierre" en "Charles Quint", een Franse Opera.

Steunend op de gegevens, vermeld in het Gedenkboek van Lauwers heeft Fl. Prins het over de omstandigheden waarin de "Vlaamsche Leeuw" tot stand kwam. Vele generaties hebben het lied, dat meer dan 150 jaar oud is, sinds zijn ontstaan gezongen.

Van Peene schreef 54 toneelstukken in het Nederlands en een vijftal in het Frans. Zijn werken, die tot op het einde van de 19de eeuw het repertorium van de Schouwburg te Gent en van elders in Vlaanderen hebben gevuld, hadden bij de toneelliefhebbers een groot succes.

Nadat de voorstellingen van het Toneelgezelschap "Broedermin en Taalijver" eerst doorgingen in de "Parnassusschouwburg" op de Oude Houtlei, hadden ze daarna plaats in de Minardschouwburg, in het nieuw Theater, van 1847 tot in 1871.

"Broedermin en Taalijver" was evenals "De Fontaine" een van de voornaamste Gentse Verenigingen, die in de loop van de 19de eeuw een Vlaamse toneeltraditie hebben tot stand gebracht.

Het dient gezegd, dat H. Van Peene en Karel Onderet er alles hebben op gezet om te Gent een "Vlaamse Schouwburg" te bouwen. Een voorstel waarop Minard is ingegaan.

H. Van Peene overleed op 19 februari 1864, op amper 53-jarige leeftijd. In de begrafenisstoet stapten de vertegenwoordigers op van talrijke Vlaamse Verenigingen.

Tot daar in het kort een stukje historiek, verbonden aan het huis nr 11 in de Peperstraat.

Voorbij het nr 11 zien we verschillende 19de eeuwse woningen van drie bouwlagen meestal met een bepleisterde lijstgevel.

Aan het nr 13, een enkelhuis met drie bouwlagen, drie traveeën, een zadeldak (met pannen), uit de 2de helft van de 19de eeuw, een bepleisterde en beschilderde lijstgevel boven een geprofileerde arduinen plint, thans een privé-woning (Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb blz 331).

Aan het nr 15, een breedhuis met lijstgevel, drie traveeën en drie bouwlagen onder zadeldak (met pannen), uit de 2de helft van de 19de eeuw ("Bouwen door de Eeuwen Heen" Deel 4 na 4 nb blz 331), thans een privé-woning.

Aan het nr 17, een enkelhuis met twee traveeën, drie bouwlagen, een zadeldak, uit de 2de helft van de 19de eeuw; een bepleisterde en beschilderde lijstgevel met imitatiebanden op de begane grond (Bouwen door de Eeuwen Heen 4na 4nb) blz 331, thans een privé-woning.

Aan de nrs 19-21, twee samen ontworpen enkelhuizen, van elk twee traveeën en twee bouwlagen, onder een pseudo-mansardedak, op de plint "Jean De Smet, bouwmeester, 1901, Gent" (Bouwen door de Eeuwen Heen Deel 4 na 4nb, blz 331).

Aan het nr 23, treffen we een oud herenhuis aan van heden vijf traveeën en drie bouwlagen met een bepleisterde en beschilderde lijstgevel, een eerste maal verbouwd in 1831 en in 1841 verhoogd met één bouwlaag, een voorgevel met lijstgevel en enkel-huisopstand, (Fig. 4, niet afgedrukt.) SAG reeks nr G12 nr 4813-4819 (Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb, blz 339) met een oudere bouwkern waar destijds een dokterspraktijk gevestigd was.

Verder het nr 25-27, aanvankelijk groot herenhuis met Empire-gevel van 1822, aangepast in 1845, acht traveeën, drie bouwlagen, bepleisterde voorgevel, geaccentueerde Bel-Etage, met rongboogvensters, achtergevels eveneens verhoogd tot drie bouwlagen, SAG reeks G12 nrs 4809-7249 (Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb, blz 332), thans school voor Buitengewoon Sec. Onderwijs.

Daarna het nr 29-45 (Fig. 5, niet afgedrukt): Dubbelhuis van zeven traveeën, drie bouwlagen, onder zadeldak, teruggaande tot de 18de eeuw, verbouwde lijstgevel van 1827. Een grote poort met centrale arduinen deuromlijsting uit de 18de eeuw. In de achterbouw een groot monumentaal pakhuis. Van Hove-Van Heurck (1912) met opmerkelijk interieur, gietijzeren kolommen, SAG reeks G12 4811 (Bouwen door de Eeuwen Heen 4na 4nb blz 332-333), thans een privé-woning.

Aan het nr 47 een Enkelhuis met vier traveeën en drie bouwlagen, onder laag zadeldak (met pannen), twee dakkapelletjes, een bepleisterde en beschilderde voorgevel, verbouwd vlg. bouwaanvraag van 1805 (oudere kern) SAG, reeks G12, nr 981 (Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb blz 334), thans een privé-woning.

Aan het nr 49-51, een Diephuis met drie bouwlagen en vier traveeën, een verbouwde voorgevel van 1777, heden opnieuw bepleisterde en beschilderde voorgevel met volledig gewijzigde begane grond met winkelpui, vereenvoudigde ornamenten, SAG 535 bundel 232, nr 22, (Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb blz 334) thans een privé-woning.

Aan het nr 49 bevindt zich thans een kruidenierswinkel en aan het nr 53, een gebouw in baksteen, stijl Zakelijk Type, op de plint gesigineerd en gedateerd

M. Braeckman, Gent 1933 (Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb blz 334), thans een privé-woning.

Aan het nr 55, een enkelhuis van drie traveeën en drie bouwlagen, beschilderde en bepleisterde gevel uit de 18de eeuw, met oude kern (Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb, blz 334).

Over zijn geheel gezien heeft de Westelijke straatwand, met zijn oude en grote, zij het dan verbouwde herenwoningen, toch een zekere allure bewaard.

Met de Oostelijke straatwand is het slechter gesteld. Deze heeft voor een groot deel zijn oorspronkelijk karakter verloren.

Ook daar bevonden zich destijds nochtans mooie oude herenwoningen. Vele werden echter gesloopt en moesten de plaats ruimen voor panden in moderne stijl o.m. voor "De Polikliniek Rerum Novarum" met aan de gevel een groot en kleurrijk glasraam.

Het complex aan de hoek van de Peperstraat, Comijnstraat en Blindeken, met uitzondering van het hoekpand zelf, werd ingenomen door moderne administratieve gebouwen.

De straat vertoont een heterogeen karakter met bebouwing uit de 18de, 19de en 20ste eeuw.

De woning aan het nr 2, aanvankelijk een breedhuis met twee bouwlagen en acht traveeën, brede voorgevel in de Peperstraat, vlg. archiefstukken gedateerd 1779, in de loop van de 19de eeuw verhoogd met een bouwlaag en gesplitst in verschillende panden, SAG, reeks 535, bundel 232 (Bouwen door de Eeuwen Heen, Deel 4na 4nb) blz 329.

Over dit hoekhuis in kwestie heb ik het destijds gehad in de bijdrage "De Groete Strate buten Turre", verschenen in "Ghendtsche Tydinghen" jaargang 1995 nr 6. Destijds was in dat pand de Studio van "Radio Plus" gevestigd.

Aan het nr 4, een recent geconstrueerd herenhuis van 1755, oorspronkelijk met twee bouwlagen, zeven traveeën onder mansardedak, met bepleisterde voorgevel, rondboogdeur en koetspoort. Heden volledig nieuw gebouw met gelijkaardige voorgevel, drie bouwlagen en parement van Franse steen op een plint van hardsteenblokken, SAG reeks 535, bundel 232, nr 14, (Bouwen door de Eeuwen Heen, "Deel 4na 4nb, blz 329"). Heden een privé-woning.

Aan het huis nr 6, heden een gebouw, eveneens gereconstrueerd in 18de eeuwse stijl, naar oorspronkelijke Lodewijk XVde-gevel met twee bouwlagen en zeven traveeën waarvan de drie middenste opgetrokken zijn met een driehoekig fronton. Er weze aan herinnerd, dat het in deze herenwoning was (Fig. 6) dat Maurice Maeterlinck, die leefde van 1862 tot 1949, in 1862 geboren werd.

Het spreekt van zelf dat we bij deze markante stadsgenoot, die in het Frans schreef even moeten stilstaan. We zien Maurice Maeterlinck in zijn studio te Medan (Fig. 7, niet afgedrukt). Het is dit jaar vijftig jaar geleden dat hij overleed.

Maurice Maeterlinck stamde uit een oude Notarisfamilie, die terugging tot de

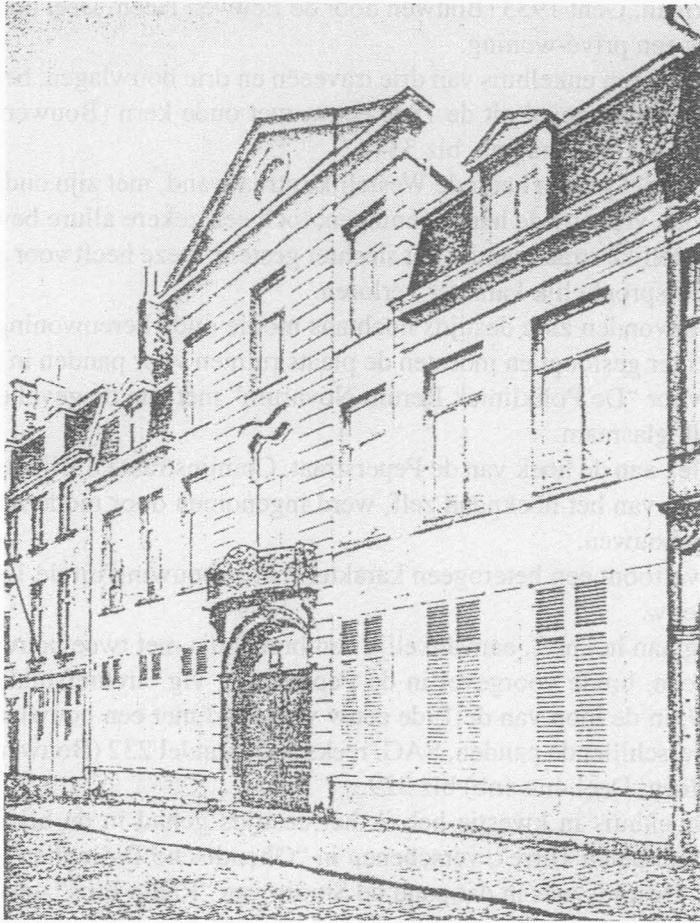

Fig. 6. Foto van de herenwoning in de Peperstraat nr 6 waar destijds Maurice Maeterlinck in 1862 geboren werd. In "Hommage à Maurice Maeterlinck" 1862-1949. Brochure Programme de l'Institut National Belge de Radiodiffusion, Bruxelles pg 5.

14de eeuw. Hij volgde de Latijns-Griekse Humaniora aan het Sint-Barbara-college te Gent bij de Paters Jezuïeten waar hij behoorde tot de "wonderklas", de Rhetorica 1880-1881.

Aan dat College heeft hij blijkbaar geen goede herinneringen over gehouden. In dit verband schrijft Georgette Leblanc in de Inleiding tot de "Morceaux Choisis" van Maurice Maeterlinck (13): "Un seul mauvais souvenir dans ces années d'heureuse sagesse, une seule rancune qui obscurcit les belles années d'adolescence, Maeterlinck ne pardonnera jamais aux Pères Jésuites du Collège Sainte-Barbe leur étroite tyrannie. Je lui ai souvent entendu dire, qu'il ne recommencerait pas la vie au prix de ses années de Collège. Il n'y a selon lui qu'un crime que l'on ne peut pas pardonner, c'est celui qui empoisonne les

joies et détruit le sourire d'un enfant”.

Men kan het daarmee eens zijn of niet, dat is natuurlijk een andere kwestie. Persoonlijk heb ik mij bij die tucht steeds kunnen neerleggen, ook al was ze soms hard.

Waar zijn de vrienden van weleer ? Sommigen heb ik later nog weer gezien, anderen nooit meer.

We dweepten met Karel Van De Woestijne, met A. Van Schendel en met Alain Fournier, auteur van “Le Grand Meaulnes”.

Toen ik te voet naar het College ging, kwam ik voorbij de Minard waar men destijds “Een schuunmoeder uit de Duust” opvoerde en “Gent dat beeft” van Henri Van Daele (14), die sommige van zijn stukken op de achterkant van rollen behangpapier schreef die hij toonde aan wijlen mijn vader, die toen in de Post van Gent 3, aan het Zuidpark, werkte.

Als Oud-leerling van het Sint-Barbara-College, Rhetorica 1941-1942 Lat. Gr. heb ik een zeer goede herinnering bewaard aan die school met de oude traditie. Het waren mooie jaren. Ze betekenden voor mij een uitstekende voorbereiding op het leven.

Op die foto van de Rhetorica 1880-1881, verschenen in het contactblad “Allegrò Barbaro” van de Oud-leerlingen van het Sint-Barbara-College, 39ste jaargang nr 4 blz 9, (Fig. 8, niet opgenomen), zien we de dichter Ch. Van Lerberghe en Grégoire Leroy evenals M. Maeterlinck, die, eens de Humaniora beëindigd, Rechten studeerde aan de Gentse Universiteit.

Het was de bedoeling van zijn ouders om van hem een advocaat te maken. Hij liet zich inschrijven aan de Balie van zijn geboortestad maar alles bestemde hem voor tot de literatuur, een plan, dat bij hem reeds vroeg was gerijpt.

De wintermaanden bracht hij door te Gent. De zomermaanden in Oostakker en dit heeft op hem een zeer grote invloed gehad.

Georgette Le Blanc legt het zeer goed uit: “Ainsi l'âme du petit garçon, à la fois joyeux et grave, turbulent et rêveur, s'éveille entourée de toutes les choses qui sollicitent un jour les études et la vie du poète... . La campagne, la moisson, les fleurs, les ruches le fleuve et surtout, seuls évènements de la vie familiale, les grands navires qui passent lentement, chargés d'inconnu apportant du large les pensées des conflits du monde.

Si les choses pour environner l'enfant semblent alors précéder le destin, plus tard nous verrons avec quelle complaisance elles viennent rejoindre l'oeuvre, illustrant pour ainsi dire les jours du poète de toutes les réalités jardi évoquées dans ses drames”.

Maurice Maeterlinck beoefende de literatuur met glans. Zijn oeuvre bestrijkt de klassieke domeinen: toneel, het essay zowel wetenschappelijk als filosofisch.

In 1889 verschijnt zijn verzenbundel: “Serres Chaudes” (15), die hem bij een groot publiek bekend maakt en waarin reeds de sfeer aanwezig is die men ook

aantreft in het eerste drama: “La Princesse Maleine (1890) (16), dat met veel lof wordt ontvangen en dat, vanwege Octave Mirbeau, die de jonge auteur vergeleek met Shakespeare, in “Le Figaro” een uiterst lovende kritiek kreeg. Het maakte de schrijver meteen beroemd.

Vermelden we onder zijn toneelstukken o.m. nog “Pelléas et Mélisande (1898) waarvoor Gabriel Fauré zijn beroemde en zeer mooie “Suite d’Interlude” schreef terwijl Claude Debussy voor “Pelléas” een lyrisch drama creëerde. Het einde van zijn leven bracht M. Maeterlinck door in de Residentie “Orlamonde” nabij Nice (Fig. 9, niet afgedrukt).

“Pelléas et Mélisande” (17) en “L’Oiseau Bleu” (18) zijn twee meesterstukken uit het toneelwerk van M. Maeterlinck.

Van zijn hand verschenen ook: “Le Temple” (19), “La Vie des Abeilles” (20) 1901, “Le Double Jardin” (21) 1904, “L’Intelligence des Fleurs” (22) 1908. In 1947 verscheen “La Vie des Termites” (23) en in 1930 “La Vie des Fourmis” (24).

Vanaf 1896 verbleef M. Maeterlinck definitief in Frankrijk.

Reeds in 1886 had Maeterlinck in Parijs contact gehad met de meest markante symbolisten.

Ook Lodewijk Van Deyssel neigde naar het symbolisme en was een bewonderaar van Maurice Maeterlinck. Tot die bewonderaars behoorde ook A. Tsjechov.

Maurice Maeterlinck vertaalde ook “L’Ornement des Nocces Spirituelles” de “Ruysbroeck l’Admirable” 1891 (25).

In 1911 werd aan Maurice Maeterlinck de Nobelprijs voor letterkunde toegekend. Hij is tot op heden de enige landgenoot, die in dit vak deze grote onderscheiding ontving. Hij had gedurende vele jaren als vriendin Georgette Leblanc, die over hem zeer mooie bladzijden heeft geschreven. Later huwde hij met Renée Dahon.

Benevens zijn reeds eerder genoemde werken verschenen ook vertalingen van “Les Disciples à Sais” 1891 (26), “Les Fragments de Novalis” 1895 (27), “L’Anabelle” de John Ford, 1895, (28) evenals “Le Trésor des Humbles” 1896 (29) en later ook “Pages Choiesies”, 1955 (30).

Sprekend over het werk van Maurice Maeterlinck besluit Georgette Leblanc zeer treffend: “J’en ai indiqué la marche en quelques traits, on peut la suivre sur l’espace... nous avons discerné l’idée du Dieu Chrétien mêlée à celle de la fatalité antique”.

“Aan het nr 6 in de Peperstraat, waar zich destijds het geboortehuis van Maurice Maeterlinck bevond, werd ter hoogte van het balcon een gedenkplaat van voornoemde schrijver aangebracht”.

Het is goed dat Gent in het Museum Arnold Vander Haegen aan de beroemde en universeel bekende stadsgenoot een bijzondere plaats heeft toegekend, hem bij de hedendaagse generatie in herinnering brengt door de installatie van een

mooi kabinet en zijn dood herdacht heeft door de inrichting van tentoonstellingen.

Op de plaats waar het geboortehuis stond van Maurice Maeterlinck, het vroeger nr 6 en waar later tot in de jaren '60 van deze eeuw een dokterspraktijk gevestigd was, bevindt zich thans een gerestaureerd complex (1996) van twee bouwlagen en zeven traveeën waar de zetel van de Christelijke Mutualiteit ondergebracht is.

Aan de nrs 10 tot 12, de "Polikliniek Rerum Novarum", een moderne constructie, gebouwd in het begin van de jaren '70, met aan de voorgevel de grote glasramen, gevat in beton.

Egide Van Larebeke was destijds gedomicilieerd in de Peperstraat en bezat er een herenhuis aan het nr 18, met uitgang in de Comijnstraat evenals het huis aan het nr 16.

Hij had een grote verzameling schilderijen waaronder zich o.m. werken bevonden van de Crayer, Teniers, Ruysdael en Breughel. Het was een van de grote schilderskabinetten in onze stad. Op 30 Juli 1847 werd die verzameling verkocht.

Voornoemde eigendommen werden geërfd door Felix De Ruyck en in 1869 aan A. Bressers, nr 16, en in 1872 aan Sophie en Francies De Coorebyter, nr 18, verkocht. Deze gegevens werden mij medegedeeld door de Heer Olivier-Gérard Willemot, Gérard Willemotlaan nr 90 te Mariakerke-Gent.

Naar de E.H. Kanunnik C. Bressers, Hoogstraat nr 47, verklaarde, woonden zijn grootouders Adr. Bressers-Chr. Blanchart (1886) eerst op de Visserij en daarna in de Peperstraat. Zijn ouders, de Heer en Mevrouw Léon Bressers – Maria Woestenberg woonden in de Peperstraat nr 16 later nr 22.

De Heer Leon Bressers was kunstschilder, lid van de Maatschappij van Geschiedenis en Oudheidkunde 1895, 1897, 1903, 1911 en 1924. Hij werkte samen met de Heer Jean-Baptiste Baron Béthune en met het Sint-Lucasinstituut op het gebied van de Neo-Gotiek.

Aan het nr 34, het hoekhuis met de Comijnstraat, heden met vernieuwde voorgevel van drie traveeën en drie bouwlagen, onder plat dak, een deels behouden achtergedeelte met twee bouwlagen en zadeldak, opklimmend tot de 18de eeuw ("Bouwen door de Eeuwen Heen Deel 4na 4nb nr 324 blz 333").

Vanaf het nr 34 tot aan de Comijnstraat heeft de Peperstraat eveneens door de nieuwbouw haar vroeger karakter verloren. Ook daar bevonden zich destijds enkele mooie herenwoningen.

Daarnaast het nr 36, hoekhuis met drie bouwlagen, drie traveeën, brede voorgevel en zadeldak, een oude kern opklimmend tot de 17de eeuw en een zijpuntgevel met muurankers.

Voorts het nr 38 waar destijds de drukkerij Sint-Lutgardis gevestigd was, Dir. de Heer Van Durme, waar vele jaren geleden mijn trouwbrieven gedrukt werden. Aan het nr 38-42 is het atelier gevestigd van de Heer Vermeulen, restaurateur van meubelen.

Aan de hoek van de Peperstraat nr 46 en van de Burgstraat nr 51 (Fig. 10, niet afgedrukt), een grote woning met historisch karakter, breed huis met lijstgevel, drie bouwlagen, vier traveeën, oud zadeldak, Vlaamse pannen, bepleisterde voorgevel 19de eeuw en met een oude kern. De verbouwing op het gelijkvloers heeft het geheel geschaad, niettemin blijft het een mooi pand. In de Peperstraat waren destijds diverse dokterspraktijken gevestigd.

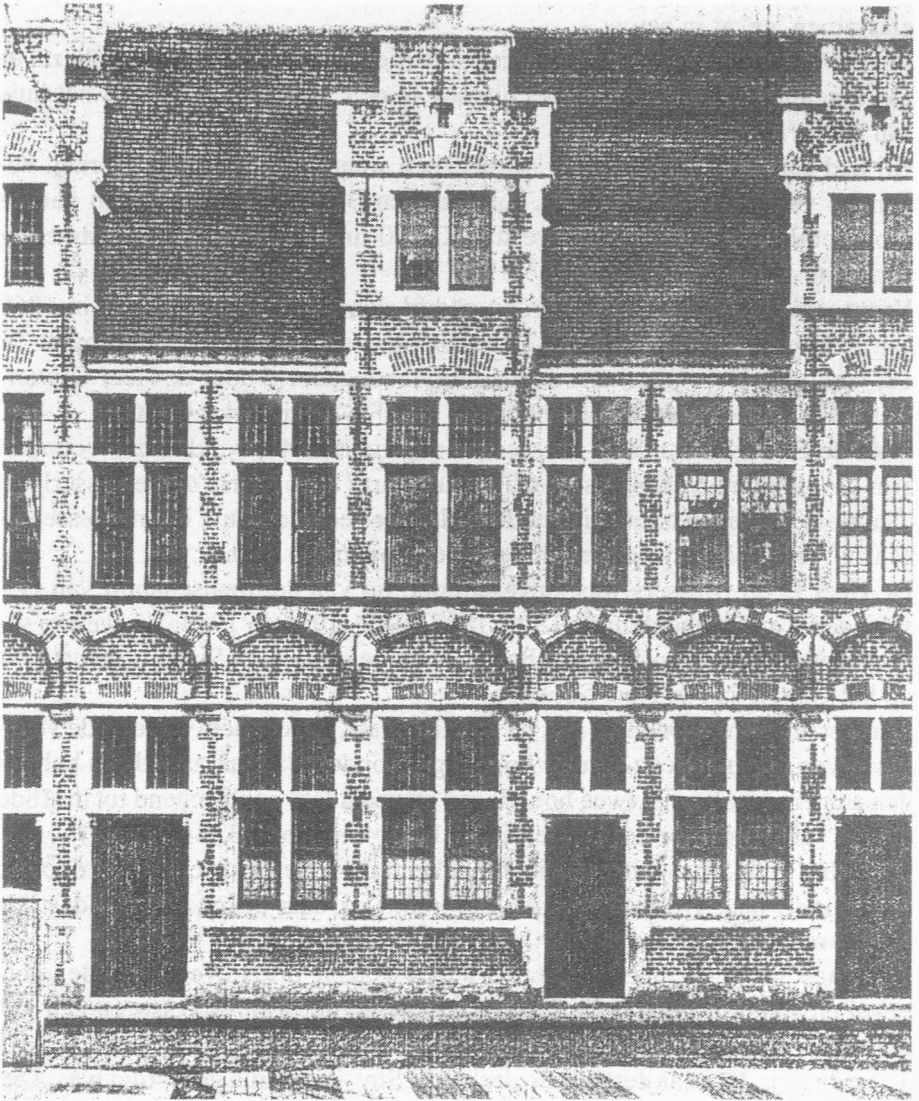

Fig 11. Foto van het gebouw waar thans het Gemeentekrediet gevestigd is uit de "Hoogstraat en Omgeving Eertijds" met een ten geleide door A. Wijffels, Stadsarchivaris van Gent.

De wandeling langs de Peperstraat is revelerend geweest op velerlei gebied. Tegenover de toestand van vroeger is er veel veranderd. Grote herenwoningen, vooral 19de eeuwse hebben de plaats moeten ruimen voor moderne, architectonische niet aangepaste gebouwen.

Als men de Comijnstraat betreedt waar "Il Poverello" gevestigd is, kan men langs het Blindeke en langs de Brouwersstraat terug naar de Ramen ofwel gaat men rechtstreeks naar de Luxemburgstraat waar kunstschilder Sarteel gewoond heeft.

Een mooie zondagse wandeling, die op architecturaal gebied soms tot verrassende vaststellingen leidt.

Aan het einde van de Peperstraat ziet men de trapgevels van het gebouw waar thans het Gemeentekrediet gevestigd is en waar vroeger het "Rijke Gasthuis" stond, ook "Lazarie" genoemd, gelegen aan "Die Groete Strate Buten Turre" (Fig. 11).

De Peperstraat, een straat van tegenstellingen met enkele klinkende namen, een straat, die in de geschiedenis van onze Stad een aparte plaats inneemt.

De laatste maal dat ik die straa bezocht, het is toch al een tijd geleden, ben ik ervan teruggekeerd met een vreemd gevoel. In mijn oren klonken de tonen van liederen uit een ver verleden.

Ik slenter langs de mooie Hoogstraat weer naar mijn woning op de Poel en naar de eenzaamheid. Ik geniet er van de stilte van de Zomeravond.

De Peperstraat ligt nu achet de rug. Gent heeft zoveel schoons te bieden maar we kijken er amper naar.

G. BROGET, Dr. Juris, 1999

De foto's die dit artikel vergezelden, waren eerder grove fotocopieën. Meerdere ervan waren van dergelijke povere kwaliteit dat ze zich niet leenden tot reproductie.

BIBLIOGRAFIE

1. Georges Broget: "Ghendtsche Tydingen - Die Groete Strate buten Turre", jaargang 1995, nrs 1, 3, 4, 5 en 6.
2. "Acten en Contracten, Keure 1447-1448".
3. Frans De Potter: "Cynsboek van het Rijke Gasthuis" Deel Acht blz 414.
4. Frans De Potter: "Gent van den Oudste Tijd tot Heden" Deel Acht blz 404.
5. Maurits Gysseling: "Gent's vroegste Geschiedenis in de Spiegel van zijn plaatsnamen", "Glossarium" Standaard Boekhandel 1954.
6. Frans Blockmans: "Het Gentsche Stadspatriciaat tot 1302, 1938.
7. Catalogoog: "In de Hoogstraat en Omgeving", Gemeentekrediet van België, ten Geleide door A. Wijffels, Stadsarchivaris.
8. Justo Billiet: "Politie-reglement omtrent het midden der 17de eeuw".
9. Hans Van Werveke: "Schets van een Sociale Geschiedenis" 1947.
10. Marcus Van Vaernewijck: "Van de Beroerlijke Tijden in de Nederlanden en voornamelijk

in Gent (1566-1568) bewerkt en in modern Nederlands overgebracht door Herman Van Nuffel, 1966.

11. Michel Steels: "Artikel gewijd aan Hip. Van Peene", Gent 1978.
12. Hip. Van Peene: "Le Choléra" 1833.
13. Maurice Maeterlinck: "Morceaux Choisis" 1937, Introduction Georgette Leblanc.
14. Henri Van Daele: "Een Schuunmoeder uit de Duust" en "Gent dat beeft".
15. Maurice Maeterlinck: "Serres Chaudes" 1889.
16. Maurice Maeterlinck: "La Princesse Maleine" 1890.
17. Maurice Maeterlinck: "Pelléas et Mélisande" 1901-1902.
18. Maurice Maeterlinck: "L'Oiseau Bleu" 1901-1902.
19. Maurice Maeterlinck: "Le Temple".
20. Maurice Maeterlinck: "La Vie des Abeilles" 1901.
21. Maurice Maeterlinck: "Le Double Jardin" 1904.
22. Maurice Maeterlinck: "L'Intelligence des Fleurs" 1907.
23. Maurice Maeterlinck: "La Vie des Termites.
24. Maurice Maeterlinck: "La Vie des Fourmis" 1930.
25. Maurice Maeterlinck: "L'Ornement des Noces Spirituelles de Ruysbroeck l'Admirable" 1891.
26. Maurice Maeterlinck: "Les Disciples à Saïs" 1891.
27. Maurice Maeterlinck: "Les Fragments de Novalis" 1891.
28. Maurice Maeterlinck: "L'Anabelle de John Ford" 1891.
29. Maurice Maeterlinck: "Le Trésor des Humbles".
30. Maurice Maeterlinck: "Pages Choiesies" 1955.

INVENTAIRE ARCHEOLOGIQUE - FICHE N° 3

Op 11 februari 1897 stelde Kanunnik Vanden Gheyn in de rubriek "Beeldhouwwerken - Ruïnes van de Sint-Baafsabdij - XIe eeuw" in het Frans een fiche op over

FRAGMENTEN VAN EEN ROMAANSE DOOPVONT

De overblijfselen van deze doopvont zijn waarschijnlijk deze van de kerk van het H. Kerst die gebouwd werd in de omheining van het St-Baafsdorp en ingewijd werd in 1072.

Ze werden in 1852 ontdekt in de puinen van het Spanjaardskasteel en worden heden bewaard in het *lavacrum* in de ruïnes van de Sint-Baafsabdij.

Van Lokeren in zijn *Histoire de l'abbaye de St-Bavon* denkt dat ze afkomstig zijn van een doopvont met versierde vakken die gedragen werd door een enkele vierkantige of cilindrische zuil. De diameter van de kuip is 90cm. Het bovenste oplegsel is versierd met lofwerk dat ondersteund wordt door engelen. (p.82)

De verticale zijden stellen Adam en Eva voor verleid door de duivel (fig.1) en